

روایت رضا داوری اردکانی از «مقام فلسفه در تاریخ ایران»

فلسفه بدون پیوند با زندگی بی معناست

فلسفه‌ای که با فرهنگ و اخلاق و سیاست در تناسب نباشد، بود و نبودش یکی است

فلسفه

اعظم فردوسی

گروه اندیشه

خرادامه امسال، رضا داوری اردکانی، فیلسوف و رئیس پیشین فرهنگستان علوم، ۹۴ ساله شد. به این مناسبت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، روز یکشنبه ۱۰ خردادماه، نشست با عنوان «مقام فلسفه در دوره

«تفکر فلسفی» آموختنی نیست!

رضا داوری اردکانی پیام خود را با اشاره به پرسشی آغاز کرد که به گفته خودش سراسر عمر با او همراه بوده است: پرسشی درباره چیستی تفکر و نسبت انسان با آن: «همه عمر من با این پرسش گذشته است که تفکر چیست و انسان شرف راهایی به تفکر را از کجا یافته و چرا این شرف به او اختصاص دارد؟ فلسفه، صورتی از تفکر است که در آن از چیستی موجودات و چرایی وجود آنها بحث می‌شود و این بحث در تاریخ با طرح و ترتیب اصول و قواعد، نظم علمی پیدا کرده و فلسفه صورت علم آموختنی یافته است اما تفکر فلسفی را نمی‌توان آموخت.»

فلسفه از

«مدینه انسانی» می‌گوید

او در ادامه، با لحنی شخصی‌تر، به تجربه ورود خود به فلسفه اشاره کرد و توضیح داد که مسیرش به سوی فلسفه از ابتدای انتخاب دانشگاهی برنامه‌ریزی‌شده نبوده است. داوری گفت که در جوانی سودای دیگری در سر داشته: «درعنفوان جوانی قصد تحصیل در فلسفه نداشتم و آرزوی این بودم که ریاضیات را بشوم که دگرگونی‌های زمان مجال نداد.

تاریخ ایران اسلامی» برگزار کرد که داوری اردکانی پیامی به این همایش فرستاد و در آن به بنیادی‌ترین پرسش‌های فکری خود پرداخت: پرسش‌هایی درباره ماهیت تفکر، جایگاه فلسفه و نسبت آن با تاریخ، فرهنگ، دین و زندگی اجتماعی در ایران. او در این پیام، هم تجربه زیسته فلسفی خود را مرور کرد و هم بازخوانی انتقادی از مسیر فلسفه در ایران به‌دست داد. او در روایتش، فلسفه را نه دانشی منزوی در دانشگاه، بلکه کوششی برای فهم وضعیت تاریخی انسان معرفی کرد؛ کوششی که اگر از اخلاق، سیاست و زندگی فاصله بگیرد، از معنا و رسالت اصیل خود نیز دور خواهد شد.

نحوه بودنش در جهان جدا نبوده است و حتی در دوره‌هایی که به نظر می‌رسد فلسفه به مسائل بسیار انترزای پرداخته، آن را به کلی از زندگی و کار و بار آدمی غافل نکرده است.»

فلسفه، علم انتزاعی نیست

داوری سپس به موضوع اصلی پیام خود یعنی «تأسیس فلسفه در دوره اسلامی» پرداخت: موضوعی که سال‌ها در آثار او محل بحث بوده است. او تأکید کرد که منظورش از طرح این بحث، بزرگداشت یا مباهات تاریخی نبوده، بلکه کوشیده است نحوه ورود فلسفه به جهان اسلامی و جایگاه آن را در فرهنگ ایرانی توضیح دهد: «من اگر از تأسیس فلسفه دوره اسلامی گفتم قصد این بود که نحوه ورود و جایگاه فلسفه در بخشی از جهان اسلامی را بشناسم و نشان دهم و بگویم فلسفه یک علم انتزاعی صرف نیست، بلکه با زندگی و تاریخ ارتباط دارد یا لاقال مایل به این ارتباط است.»

برخی از «مسائل» زود می‌گذرند تا به بهشت دلایل برسند

او در ادامه نقدی را متوجه فضای امروز فلسفه کرد؛ نقدی که به باور او، بیش از حد درگیر استدلال‌ها و تکثیر براین‌ها شده و از درک خود نسبت درآمدهای مالیاتی به تأمین منابع عمومی بوجه به ۵.۵ برابر رسید؛ رقمی که در تاریخ مالی کشور کسابقه است و کاهش وابستگی به منابع ناپایدار را به‌خوبی نشان می‌دهد. بررسی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی (T/GDP) تصویر دقیق‌تری از جایگاه مالیات در اقتصاد ارائه می‌دهد. کل درآمدهای مالیاتی کشور در سال ۱۴۰۳، با احتساب عوارض سهم شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و درآمدهای گمرکی، به ۱۶۰۴ همت رسید. براساس آمار بانک مرکزی که تولید ناخالص داخلی این سال را ۱۸۸۱۰ همت اعلام کرده، نسبت مالیات به GDP معادل ۸.۵ درصد برآورد شده است. در صورت آنکه به آمار مرکز آمار ایران و رقم ۲۵۰۹۵ همت برای تولید ناخالص داخلی، این نسبت ۶.۴ درصد برآورد می‌شود. در هر دو حالت، نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۳ به بالاترین سطح خود در هفت سال گذشته رسیده و هدف برنامه هفتم توسعه در افزایش یک واحد درصدی این شاخص محقق شده است. این امر نشان می‌دهد مالیات به‌تدریج در حال تبدیل شدن به رکن اصلی تأمین

مسأله فاصله گرفته است. داوری گفت: «می‌دانستم سخن من در حوزه فلسفه و نزد فلسفه‌دان‌ها و فلسفه‌خوان‌ها مورد توجه قرار نمی‌گیرد، زیرا آنها به اثر و مقام فلسفه در تاریخ کاری ندارند و بیشتر به مسائل فلسفی، به استدلال و تکثیر دلایل علاقه دارند. البته در اهمیت مسائل فلسفه تردیدی نیست، اما مسائل را قبل از اثبات باید درک و دریافت کرد و آنها را احکامی برای پنهان شدن در حجاب دلایل و جدل‌ها نباید دانست.»

او با مثالی روشن ادامه داد: «اول باید فهمید که اصالت وجود چه معنی دارد و سپس به دلایل آن توجه کرد. فلسفه فهم است، نه مجموعه مسائل و استدلال‌ها. در میان فلسفه‌خوانده‌ها کم نیستند کسانی که آشنایی شان با دلایل پیش از آشنایی‌شان با مسائل است و از مسائل زود می‌گذرند تا به بهشت دلایل بروند.»

در سنت فلسفی ایران

«عقل عملی» تضعیف شده است بخش مهم و انتقادی پیام داوری اردکانی به نسبت فلسفه اسلامی با «اخلاق»، «سیاست» و «عقل عملی» اختصاص داشت. او معتقد است که در طرح فارابی، اگرچه فلسفه جایگاهی ممتاز یافت، اما در همان حال «خرد عملی» به حاشیه رانده شد و اخلاق و سیاست در سنت فلسفی پس از او، کم‌رنگ ماند. به تعبیر او، «متأسفانه در طرح فارابی خرد عملی و اخلاق و سیاست اندکی پوشیده شد و هرچند عقل نظری مطلق انگاشته نشد، عقل عملی تا حد مقبولات و مشهورات تنزل پیدا کرد. فلسفه‌ای که با فرهنگ و اخلاق و سیاست و نظم زندگی در تناسب و هماهنگی نباشد، بود و نبودش یکی است. چیزی که به

آن نیاز نداریم بهتر است که نباشد.» داوری در ادامه، با اشاره به میراث هزار ساله فلسفه در ایران، از فقدان تأمل مستقل در سیاست سخن گفت و این وضعیت را یکی از خلأهای مهم سنت فلسفی ما معرفی کرد: «توجه کنیم که در هزار سال رواج فلسفه حتی یک کتاب در سیاست نوشته نشده و در اخلاق هم بیشتر کوشش‌ها صرف این شده است که مطالب اخلاق ناصری را با اخلاقیات دینی سازش دهند.»

او در بخش دیگری از پیامش از پیوند تاریخی دین و فلسفه در ایران گفت و ایران را محل استقرار تاریخی فلسفه پس از دوران آوارگی آن خواند: «فلسفه طی مدت آوارگی‌اش از زمان افلوپلین در روم و بغداد نیاز داشت که در جایی مناسب قرار پیدا کند؛ این قرار در ایران محقق شد. در این فضا بود که فلسفه و دین و عهد وحدت بستند و راه فلسفه و

چرا فلسفه به «درسی بی‌روتق» بدل شده است

او در پایان گفت که فلسفه، دانشی صرفاً آموزشی یا مجموعه‌ای از محفوظات نظری نیست، بلکه نحوه‌ای از آگاهی تاریخی است که باید بتواند نسبت انسان را با جهانش آشکار کند. داوری اردکانی در فراز پایانی پیام خود گفت: «فلسفه اگر در این اواخر به درس بی‌رونقی مبدل شده است تا دو قرن گذشته چندان غریب نبوده و جایگاهی در تاریخ و زندگی مردم داشته است. فلسفه گزارش و بیان نسبت وجود آدمی با عالم خویش است و اگر از عهده آگاه‌سازی مردمان از وضع عالم تاریخی‌شان برنمیاید دیگر نمی‌توان آن را تفکر دانست، هر چند که شباهتی با تفکر دارد.»

بشر

دین و فلسفه، وحدت معنی استعاری دارد؛ زیرا دین و فلسفه تفاوت ذاتی با یکدیگر دارند ولی پیوند این دو ممکن است؛ چنان‌که در قرون وسطی و در ایران و در مغرب اسلامی این پیوند صورت وقوع پیدا کرد.»

چشم‌انداز هزار ساله‌اش تا حدودی معین شد. «با این حال، داوری تأکید کرد که این «وحدت» نه به معنای یکی بودن، بلکه نوعی پیوند تاریخی میان دو ساحت متفاوت است: «در تعبیر وحدت

تحول آرام اما عمیق در نظام مالیات‌ستانی کشور

گزارش

امین محمودی

در نهم‌ماه نخست این سال، درآمدهای مالیاتی به رقم ۱۱۷۵ هزار میلیارد تومان رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل، رشد ۴۵ درصدی را نشان می‌دهد. این رشد قابل‌توجه در شرایطی محقق شده که اقتصاد کشور با محدودیت‌ها و شوک‌های مختلفی از جمله پیامدهای ۱۲ روزه جنگ تحمیلی و تمدید دوماه مهلت ارائه اظهارنامه‌های مالیاتی مواجه بوده است و همین موضوع، اهمیت پایداری منابع مالیاتی را دوچندان می‌کند. یکی از شاخص‌های مهم سنجش کارآمدی نظام مالیاتی، نسبت مالیات به هزینه‌های جاری دولت است. این نسبت در سال ۱۴۰۳ به رقم بی‌سابقه ۶۵.۵ درصد رسید؛ به این معنا که نزدیک به دوسوم هزینه‌های جاری دولت از محل مالیات تأمین شده است. هم‌زمان، نسبت مالیات به منابع بوجه عمومی نیز به ۴۸ درصد افزایش یافت که بیانگر تغییر تدریجی اما معنادار ترکیب منابع بوجه به نفع درآمدهای پایدار است. اهمیت این تحول زمانی روشن‌تر می‌شود که سهم درآمدهای مالیاتی و نفتی در کنار یکدیگر بررسی شود. در هفت‌ماه نخست سال ۱۴۰۴،

مالی دولت و ابزار توانمندسازی اقتصاد ملی است. در کنار تحولات درآمدی، یکی از مهمترین اقدام‌های سازمان امور مالیاتی در دولت چهاردهم، تمرکز بر تسهیل تکالیف مؤدیان خصوصاً مشاغل خرد از طریق ارائه تسهیلاتی چون بهره‌مندی از تبصره ماده (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم و توسعه حسابداری سیستمی و داده‌محور بوده است. در سال ۱۴۰۴ و در حوزه مشاغل خرد، ۹۶ درصد پرونده‌های مالیات بر عملکرد این گروه به‌صورت سیستمی محاسبه شد. بر پایه داده‌های موجود، بیش از ۹۰ درصد از صاحبان مشاغل کشور، معادل ۱۱ میلیون و ۳۲۱ هزار و ۳۶۹ مؤدی، مشمول مالیات با نرخ صفر شدند.

از میان مؤدیان مشمول پرداخت، ۹۷ درصد مالیاتی کمتر از ۳۰ میلیون تومان پرداخت کردند. در مقابل، تنها ۱.۵ درصد از مؤدیان، معادل ۱۹۴ هزار و ۹۸۲ نفر که در زمره پردرآمدترین‌ها قرار دارند، با پرداخت ۲۴ هزار و ۷۷۸ میلیارد تومان، بیشترین سهم را در تأمین درآمد مالیاتی کشور بر عهده داشته‌اند. این توزیع نشان‌دهنده حرکت نظام مالیاتی به سمت اخذ مالیات متناسب با

توان پرداخت و تحقق عملی عدالت مالیاتی است. در زمینه استرداد به مؤدیان نیز جهش قابل توجهی صورت گرفته است. در این راستا میزان استرداد به مؤدیان در هشت‌ماه نخست سال ۱۴۰۴ نسبت به مدت مشابه سال قبل صد درصد رشد داشته است به‌گونه‌ای که مبلغ استرداد از ۲۰ هزار میلیارد تومان در هشت‌ماه سال ۱۴۰۳ به ۴۰ هزار میلیارد تومان در هشت‌ماه سال ۱۴۰۴ رسیده است. مجموع این تحولات نشان می‌دهد که در دولت چهاردهم، مالیات از یک منبع صرفاً

درآمدی فراتر رفته و به ابزاری برای سیاست‌گذاری اقتصادی، شفافیت و اعتمادسازی تبدیل شده است. کاهش مراجعه حضوری مؤدیان، تسریع فرآیندها و تمرکز توان کارشناسی بر پرونده‌های پرتریک، نه‌تنها کارآمدی نظام مالیاتی را افزایش داده، بلکه زمینه تقویت سرمایه اجتماعی و همراهی بیشتر شهروندان با سیاست‌های مالی دولت را فراهم کرده است. این مسیر، اگر با ثبات و استمرار دنبال شود، می‌تواند بنیان‌های مالی کشور را برای سال‌های آینده مستحکم‌تر کند.

در دیدار شهردار کاشان یا مدیرکل امور مالیاتی استان اصفهان مطرح شد:

عوارض ارزش افزوده شریان حیاتی توسعه زیرساختی شهر کاشان

مدیرکل امور مالیاتی استان اصفهان در دیدار شهردار کاشان بر ضرورت بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های مطلوب فرهنگ‌سازی، به‌ویژه امکانات موجود در شهرداری‌ها تأکید کرد و این اقدام را گامی حیاتی جهت بازتعریف جایگاه مالیات در توسعه شهری و آبادانی دانست. مهران علایی مدیرکل امور مالیاتی استان اصفهان در دیدار ابوالفضل ساروقیان شهردار کاشان، ضمن تشریح جایگاه راهبردی عوارض ارزش افزوده و فرآیند واریز مبالغ حاصل از این منبع به حساب شهرداری کاشان، اظهار کرد: تعامل میان اداره‌کل امور مالیاتی استان اصفهان و شهرداری کاشان می‌تواند فرآیند خدمت‌رسانی به مردم را تسریع کرده و شفافیت در هزینه‌کرد درآمدهای مالیاتی در بخش‌های عمرانی را ارتقا بخشد. در نتیجه این امر به مرور به تبیین مطلوب جایگاه مالیات در عمران و آبادانی شهری منجر خواهد شد. وی با اشاره به تبعات جنگ تحمیلی سوم و خسارات وارده به برخی اماکن، بازسازی این زیرساخت‌ها را یک ضرورت دانست و خاطرنشان کرد: با توجه به نقش اثرگذار عوارض ارزش افزوده در بودجه عملیاتی شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و فرمانداری‌ها ضروری است از تمامی امکانات و ظرفیت‌های مطلوب فرهنگ‌سازی، به‌ویژه امکانات موجود در شهرداری‌ها، جهت بازتعریف جایگاه مالیات در توسعه شهری بهره‌گیری شود.

شهردار کاشان در ادامه این دیدار، ضمن تشریح وضعیت پروژه‌های

سازمان امور مالیاتی کشور اعلام کرد:

تمدید مهلت پرداخت بدهی مالیات بر ارزش افزوده زمستان ۱۴۰۴

تکمیل فرم الکترونیکی «جزئیات اطلاعات معاملات» در خلاصه عملکرد مالیات بر ارزش افزوده در کارپوشه سامانه مؤدیان، برای فصل زمستان ۱۴۰۴ تا پایان روز دوشنبه مورخ ۱۱ خردادماه ۱۴۰۵ افزایش یافته است. آخرین مهلت تکمیل جزئیات اطلاعات معاملات از طریق بارگذاری فایل، نیز پایان روز یکشنبه مورخ ۱۰ خردادماه ۱۴۰۵ اعلام شده است.

در راستای تکمیل مؤدیان مالیاتی، مهلت پرداخت بدهی مالیات بر ارزش افزوده دوره زمستان ۱۴۰۴ موضوع بند (ب) ماده (۵) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان تا پایان روز دوشنبه ۱۱ خردادماه ۱۴۰۵ تمدید شد. سازمان امور مالیاتی کشور طی بخشنامه‌ای، مهلت پرداخت یا ترتیب پرداخت بدهی مالیات بر ارزش افزوده دوره زمستان ۱۴۰۴ موضوع بند (پ) ماده (۵) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان را تا پایان روز دوشنبه ۱۱ خردادماه ۱۴۰۵ تمدید کرد. بر این اساس، اگر مؤدیان حداکثر تا پایان روز دوشنبه مورخ ۱۱ خرداد ۱۴۰۵، نسبت به پرداخت یا ترتیب پرداخت بدهی مالیات بر ارزش افزوده دوره مالیاتی زمستان ۱۴۰۴ از طریق سامانه مؤدیان اقدام کنند، ادارات امور مالیاتی ترتیبی اتخاذ خواهند کرد تا جریمه‌های موضوع بند (ب) ماده (۳۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده (مربوط به مالیات بر ارزش افزوده محاسبه شده در خلاصه عملکرد) و جریمه موضوع ماده (۳۷) قانون مذکور (نسبت به تأخیر در پرداخت مالیات محاسبه شده در خلاصه عملکرد مسترد شده تا تاریخ یادشده) ۱۰۰ درصد بخشیده شود. همچنین براساس بخش‌نامه ابلاغ شده، بازه زمانی دریافت فهرست معاملات موضوع ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم، از طریق